

Sandro Botticelli: Szent Ágoston

SZENT ÁGOSTON (354-430)

hippói püspök, egyháztanító, filozófus

Aurelius Augustinus Észak-Afrikában, egy numídiai kisvárosban, Tagastéban (a mai Algéria keleti részén) született, római eredetű, elszegényedett kisbirtokos családban. Apja, Patricius csak közvetlenül a halála előtt keresztelkedett meg, indulatos természetével nagyon sok bánatot okozott családjának. Anyja, **Mónika** mélyen hívő keresztény volt, fia megtéréseért kitartóan imádkozott. Ágoston temperamentumos, fegyelmezetlen természetet örökölt, ám **szellemi fogékonysága** rendkívüli volt. Anyja keresztény szellemben nevelte, de Ágoston nem keresztelkedett meg és tanulmányai során elidegenedett hitétől. Anyagi okok miatt kénytelen volt tanulmányait megszakítani, tétlenségében rossz baráti körbe került, kicsapongó életet élt. 371-ben folytathatta iskoláit: Karthágóba ment, **jogot és retorikát tanult**. Megismerte *Cicero: Hortensius* című, a filozófia védelmében írt dialógusát. Ez fölkelte **metafizikai érdeklődését**: érzelmei és szándékai gyökeresen átalakultak – ezt az **első megtérésének** tekintik. Így írt a *Vallomásokban*: „*Ez a könyv egész lelkivilágomat megváltoztatta, imádságomat feléd irányította Uram, új vágyakat, új célokat adott.*” Eddig azt gondolta, hogy a szónoki művészet, a nyelv tökéletesítése a legjobb feladat, ezután az értelem fölemelését, az igazság kutatását tűzte célul. Elkezdte olvasni a Bibliát, azonban csalódást okozott számára tartalma, egyszerű nyelve és stílusa. 13 év múlva tért vissza a keresztény úthoz. Tagastében tanított; rabja lett az egyházi tekintélytől független vallási megismerést ígérő, vallásos színezetű dualista filozófiának, a *manicheizmusnak*. Hamarosan észrevette a mágikus homályosságát és erkölcsi romlottságát, erősödő kételyei ellenére 374-től 383-ig hű maradt hozzá. Végül csalódottan elfordult tőle, és rövid ideig a *szkeptikushoz* csatlakozott. A filozófia mellett **zenetudományt, matematikát és csillagászatot** tanult, szónoklattani tanulmányait **Rómában** folytatta, majd **retorikai iskolát nyitott**. Tanítványai csodálták, értett hozzá, hogyan bilincselheti magához a hallgatóságot: koraérett, kitűnően képzett, mesteri szónok volt, nagyon éles elmével. Tanári sikerei feledtették korábbi szegénységét. Rómában már kormányzói hivatalért kilincsel. Karrierje gyorsan ívelt fölfelé, 384-ben a birodalom akkori fővárosába, **Milánóba** került. Először **Ambrus püspököt** látogatta meg, aki nemcsak Milánó püspöke volt, hanem a birodalom egyik legtekintélyesebb embere: császárok tanácsadója, a Nyugat legkiválóbb szónoka, főpapja. 385-386-ban Ágoston – miközben itt is iskolát nyitott – Ambrus beszédeit hallgatta, kiemelkedő műveltsége elkápráztatta. A Szent Pál idézet ragadta meg: „*A betű öl, a lélek pedig él*” (2Kor 3,6), ráeszmélt, hogy a **Biblia**, amelyet eddig mélységesen lenézett, a

csodák földje, amelyre sötét és szűk nyílásokon keresztül jut el az ember. Beállt **katekumennek** (hitjelölt) a katolikus egyházba. Szent Ambrus prédikációi és az újplatonikus keresztény tanok átsegítették a vallással kapcsolatos nehézségein. Fölfedezte a kolostori élet értékét, ahol egyedül a bölcsességnek lehet élni, az önmegtartóztatást gyakorolni. Kemény erkölcsi vívódás után 386 nyarán véglegesen döntött: lemondott állásáról, hogy **szertzesi** életformában az isteni bölcsességnek szentelje magát. **387** húsvétján **keresztelte meg** Szent Ambrus. 388-ban visszatért **Afrikába**, ahol Tagastéban hozzákezdett új életformájának megteremtéséhez. 391-ben Hippóban **pappá**, négy év múlva **püspökké szentelték** – híveinek jó pásztora volt, püspöki székhelyén **papjaival kolostori közösségben** élt. Szavaival és jó példájával népszerűsítette a latin területekhez tartozó Afrikában még kevésbé ismert kolostori életet. Tevékenységének kisugárzása hamarosan túllépte egyházmegyéjének határait, az afrikai és a nyugati **egyház szellemi vezetője** lett: zseniális gondolkodó, szigorú dialektikus, ritka buzgósággal megáldott lelki vezető, egyidejűleg szeretetreméltó ember. A későbbi korok, sőt napjaink számára sem veszített jelentőségéből. A katolikus egyház tanításának fejlődésében szinte valamennyi szakterületen óriási jelentősége volt. **93** önálló művét ismerjük. A **keresztény ókor legnagyobb filozófusa és teológusaként** az ókor és középkor fordulóján jobban ismerte a keresztény filozófiát és teológiát, mint bárki más a következő századokban. Vallási lelkesedése termékenyítően hatott a **misztikára**; a dialektika iránti különös vonzódásával a **skolasztikus teológia** megalapítója lett. **Tudományeszménye** és **államtana** lényegesen hatott a középkori társadalom gondolkodására; beszédeiben és írásainak stílusában új életre keltette az ókori latin nyelvet. Az egyre szaporodó eretnkségekkel szemben szóban és írásban védte az egyház hiteles tanítását. Szerzetesi szabályzatával sok vallási közösségben a szerzetesi élet szellemi atyja lett (**ágostonos rendek**). Az újplatonista hatás mellett, teológiájának valódi forrása mindig a **Szentírás** és az **egyház hagyománya** volt; gondolkodásának középpontjában az Isten-kérdés áll: az üdvtörténet minden igazságát és problémáját erről az oldalról nézi. A **keresztény antropológiát** konkrét történetiségében és nem absztrakt-spekulatív módon magyarázza. Azt a tekintélyt, melyet az egyházban élvez, a legmagasabb **egyházi tanítóhivatal** is megerősítette, jóllehet kezdettől szükség volt tanai félremagyarázásának kiigazítására. Tanítása olyan sokoldalú, mint amilyen gazdag volt egyénisége, különösen azért, mert tanítása és személyisége jelentős fejlődésen ment keresztül. Akkor halt meg, amikor a pogány vandálok ostromolni kezdték Hippót – székesegyházában temették el. Az iszlám pusztítása elől Szardíniára, majd Páviába menekítették ereklyéit. A teológusok, kanonokok, remeték és a könyvnyomtatók **védőszentje**. **Attribútumai**: könyv, kereszt, toll, galamb, templom-, városmodell – utalás *Az Isten városára*); a kanállal, *kagylóval vizet merítő gyermek* – egy 15. századi legenda szerint találkozott a tengerparton egy gyermekkel, aki ki akarta merni kagylóval a tengert, Ágoston kérdésére azzal magyarázta tettét, hogy meg akarta mutatni neki: amennyire lehetetlen kimerni a tengert egy kagylóval, annyira lehetetlen megismerni a Szentháromság misztériumát emberi ésszel. **Ikonográfiája**: püspökként, ágostonos remeteként ábrázolják. **Ünnepe**: augusztus 28.